

Літературні скарби:

варто прочитати

КІМНАТА КНИГ ВИБИРАЙ
ПИСЬМЕННИКА
БЕЗ ЗАЛУЖИ
ЯК РАЄШ
ДРУГА
ЯК ТІЛО ШАЮТЬ
ЗНАСИЛА
ЗНАННЯ
ЗДУ
НАС
НЕ СВОДІ
КНИГУ
З ОБОБЛАДИН
НЕ МАЄ
ВІНИ
МІ
МУДРИМ
ВІД
ДУМ
ОК
ВЧЕНИМ
ВІРНИГО
ІНШІ
НАРОД
ІНІЖИ
РБЛЯЄ
ДЖУЮ
ХОГА
ВІНИ
ПІЯКИЙ
МЕН
РО
ЛІ
МІ
ТА
КА
І
КНЕ
ША
ЛЮДЬМИ
КА
ИЖ

не має
д друга
вірні
ніж
хо
ро
ша
кім
без
книг
як
суду
ші
знаси
ла
мудрим
вченим
не наро
джую
шякий
пи
амен
сник
та
ка
виби
письменника
як
рас
ш
друга
не
суду
книгу
з
обкла
дин

ЛІТЕРАТУРНІ СКАРБИ: ВАРТО ПРОЧИТАТИ

Авторка: Файна Малінська

Україна
2026

УДК 82.09
М 19

Малінська Фаїна

М 19 Літературні скарби: варто прочитати / Фаїна Малінська. –
Україна, 2026. – 120 с.

Анотації – це не просто коротенька збірка, а свого роду літературний путівник стислих оглядів і аналіз найкращих творів літератури. У цій книзі ви знайдете не тільки описи сюжетів і персонажів, а й роздуми автора книги про твори. Це джерело натхнення і знань для тих, хто хоче зануритися у книжковий світ.

Зміст

Передмова	11
Аврелій Августин «Сповідь»	12
Агата Крісті «Загадкова пригода в Стайлзі», «Десять негреньят», «Вбивство у «Східному експресі», «Забуте вбивство», «Убивство в будинку вікарія», п'єса «Мишоловка»	12
Дуглас Ноель Адамс «Путівник по Галактиці для космотуристів»	13
Чингіз Айтматов «Білий пароплав»	13
Чингіз Айтматов «Буранний полустанок (І довше віку день триває)»	13
Чингіз Айтматов «Клеймо Кассандри»	14
Чингіз Айтматов «Плаха»	15
Ісабель Анхеліка Альєнде Льона «Дім духів»	15
Жоржі Амаду «Тереза Батіста, яка стомилася воювати»	16
Ганс Крістіан Андерсен «Казки та історії» (збірка)	17
Джон Ангайк «Біжи, Кролику»	17
Оноре де Бальзак «Батько Горіо»	18
Оноре де Бальзак «Втрачені ілюзії»	18
Оноре де Бальзак «Шагренева шкіра»	18
Мюріель Барбері «Елегантність їжака»	19
Мюріель Барбері «Ласощі»	19
Джеймс Баррі «Пітер Пен»	20
Річард Бах «Ілюзії, або Пригоди Месії мимоволі»	20
Річард Бах «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон»	21
Семюел Беккет «Чекаючи на Гого»	21
Сол Беллоу «Герцог»	22
Ентоні Берджес «Механічний апельсин»	22
Симона де Бовуар «Чарівні картинки»	23
Джованні Боккаччо «Декамерон»	23
Себастьян Брант «Корабель гурнів»	24

Рей Бредбері «451 градус за Фаренгейтом»	24
Бертольт Брехт «Матінка Кураж та її діти»	25
Емілі Бронте «Буремний перевал»	25
Шарлотта Бронте «Джейн Ейр»	26
Михайло Булгаков «Собаке серце»	26
Ян Валетов «Найкращий вік для смерті»	27
Філіп Ванденберг «П'яте Євангеліє»	27
Девід Вейс «Убивство Моцарта»	28
Вергілій «Енеїда»	29
Жуль Верн «20 тисяч льє під водою»	29
Елі Візель «Ніч»	29
Джон Вінгем «День триффідів»	30
Івлін Во «Повернення до Брайтсхеда»	30
Володимир Войнович «Життя та незвичайні пригоди солдата Івана Чонкіна»	31
Курт Воннегут «Бойня номер п'ять, або Хрестовий похід гітей»	31
Роберт Пенн Воррен «Вся королівська рать»	32
Вірджинія Вулф «Орландо»	32
Анна Гавальда «Біллі»	33
Анна Гавальда «Втішна партія гри в петанк»	33
Анна Гавальда «35 кіло надії»	34
Олдос Гакслі «Прекрасний новий світ»	34
Томас Гарді «Тесс із рогу д'Ербервілів»	35
Габріель Гарсія Маркес «Кохання під час холери»	35
Габріель Гарсія Маркес «Сто років самотності»	36
Ярослав Гашек «Пригоди бравого вояка Швейка»	36
Майк Гейл «Містер обов'язковість»	37
Ернест Гемінгвей «По кому подзвін»	37
Ернест Гемінгвей «Прощай, зброє!»	38
Ернест Гемінгвей «Старий і море»	38
Френк Герберт «Хроніки Дюни»	39

Герман Гессе «Сігсхартха»	39
Йоганн Вольфганг фон Гете «Фауст»	39
Микола Гоголь «Вечори на хуторі поблизу Диканьки»	40
Джон Голсуорсі «Кінець глави»	41
Джон Голсуорсі «Сага про Форсайтів»	41
Гомер «Іліада» та «Одіссея»	42
Олесь Гончар «Собор»	42
Олесь Гончар «Тронка»	43
Гюнтер Грасс «Бляшаний барабан»	43
Віктор Гюго «Знедолені»	44
Віктор Гюго «Легенди віків»	44
Віктор Гюго «Людина, яка сміється»	45
Віктор Гюго «Собор Паризької Богоматері»	45
Вільям Голдінг «Володар мух»	46
Решад Нурі Гюнтекін «Чаликушу, чи Корольок – пташка співоча»	46
Данте Аліг'єрі «Божественна комедія»	47
Даніель Дефо «Робінзон Крузо»	47
Генрі Джеймс «Портрет легі»	48
Джек Лондон «Мартін Іден»	48
Джек Лондон «Поклик предків»	49
Джеймс Джойс «Улісс»	49
Джордж Еліот «Міддлмарч»	49
Філіп Кіндрег Дік «Чи мріють андроїди про електричних овець?»	50
Чарльз Діккенс «Великі сподівання»	50
Чарльз Діккенс «Девід Конперфілд»	51
Чарльз Діккенс «Посмертні записки Піквікського клубу»	51
Чарльз Діккенс «Пригоди Олівера Твіста»	51
Чарльз Діккенс «Холодний гім»	52
Артур Конан Дойл «Пригоди Шерлока Холмса»	52
Артур Конан Дойл «Собака Баскервілів»	53

Федір Достоевський «Ідіот»	53
Теодор Драйзер «Американська трагедія»	54
Александр Дюма-батько «Граф Монте-Крісто»	54
Александр Дюма-батько «Три мушкетери»	55
Умберто Еко «Ім'я троянди»	55
Бен Елтон «Другий Едем»	55
Сергій Жадан «Ворошиловград»	56
Юрій Збанацький «Малиновий гзвін»	57
Маркус Зузак «Книжковий злогій»	57
Патрік Зюскінд «Парфумер. Історія одного вбивці»	58
Генрік Ібсен «Ляльковий гім»	59
Ілля Ільф, Євген Петров «Дванадцять стільців»	59
Ілля Ільф, Євген Петров «Золоте теля»	60
Веніамін Каверін «Два капітани»	60
Нікос Казандзакіс «Грек Зорба»	61
Альбер Камю «Сторонній»	61
Альбер Камю «Чума»	61
Трумен Капоте «Холоднокрівне вбивство»	62
Брати Капранови «Рута»	62
Франц Кафка «Замок»	63
Франц Кафка «Процес»	63
Льюїс Керролл «Аліса в Дивокраї»	64
Льюїс Керролл «Аліса в Загзеркаллі»	64
Кен Кізі «Над зозулиним гніздом»	65
Редьярд Кіплінг «Книга джунглів»	65
Вілкі Коллінз «Жінка в білому»	65
Джозеф Конрад «Лорд Джим»	66
Михайло Коцюбинський «Тіні забутих предків»	67
Арчібалд Кронін «Замок Броуди»	67
Джеймс Крюс «Тім Талер, або Проданий сміх»	68
Мілан Кундера «Нестерпна легкість буття»	68

Джеймс Фенімор Купер «Звіробій», «Останній із могікан», «Слідопит», «Піонери, або Біля витоків Саскуїханни», «Прерія» . .	69
Марк Леві «Закоханий привид»	70
Марк Леві «Тільки якщо це було правдою» («Між небом і землею»)	71
Марк Леві «Остання зі Стенфілдів»	71
Станіслав Лем «Соляріс»	71
Михайло Лермонтов «Герой нашого часу»	72
Гарпер Лі «Убити пересмішника»	72
Астрід Ліндгрєн «Малюк і Карлсон, який живе на даху»	73
Астрід Ліндгрєн «Пенні Довгапанчоха»	73
Клайв Стейплз Льюїс «Хроніки Нарнії»	74
Густав Майрінк «Голем»	74
Нікколо Макіавеллі «Державник» («Володар»)	75
Колін Маккалоу «Ті, що співають в тернику»	75
Володимир Малик «Таємний посол»	76
Томас Манн «Будгенброки»	76
Томас Манн «Чарівна гора»	77
Марк Твен «Пригоди Гекльберрі Фінна»	77
Марк Твен «Пригоди Тома Соєра»	78
Марко Вовчок «Народні оповідання», «Кармелюк»	78
Валерій Маркус «Сліди на горозі»	79
Джордж Мартін «Пісня льоду та полум'я»	79
Пітер Мейл «Хороший рік»	80
Герман Мелвіл «Мобі Дік»	81
Олександр Меньшов «Я, Фокс та окупація»	81
Алан Александр Мілн «Вінні-Пух»	82
Джон Мільтон «Втрачений рай»	82
Маргарет Мітчелл «Віднесені вітром»	83
Вільям Сомерсет Моем «Вістря бритви»	83
Вільям Сомерсет Моем «Тягар пристрастей людських»	83
Роберт Музіль «Людина без властивостей»	84

Мурасакі Сікібу «Повість про Гендзі»	85
Невідомий автор «Тисяча й одна ніч»	85
Мері Фланнері О'Коннор «На вершині всі стежки сходяться»	85
Річард Олдінгтон «Смерть героя»	86
Джордж Орвелл «Ферма тварин»	86
Джордж Орвелл «1984»	87
Джейн Остін «Гордість і упередження»	87
Джейн Остін «Емма»	88
Блез Паскаль «Листи до провінціала»	88
Борис Пастернак «Доктор Живаго»	89
Едгар Аллан По «Пагіння дому Ашерів»	89
Едгар Аллан По «Убивство на вулиці Морґ»	90
Марсель Пруст «У пошуках утраченого часу»	90
Маріо П'юзо «Хрещений батько»	91
Франсуа Рабле «Гаргантюа та Пантаґрюель»	91
Еріх Марія Ремарк «На Західному фронті без змін»	92
Еріх Марія Ремарк «Три товариші»	92
Еріх Марія Ремарк «Тріумфальна арка»	93
Томас Майн Рід «Вершник без голови»	93
Джин Ріс «Широке Саргасове море»	94
Едмон Ростан «Сірано де Бержерак»	94
Джоан Роулінґ Серія про Гаррі Поттера	94
Діна Рубіна «Синдром Петрушки»	95
Салман Рушді «Опівнічні діти»	95
Франсуаза Саган «Добридень, смутку!»	96
Джонатан Свіфт «Мандрі Гуллівера»	96
Луї-Фердинанд Селін «Погорож на край ночі»	97
Джером Девід Селінджер «Над прірвою в житті» («Ловець у житті»)	97
Генрік Сенкевич «Куди йдеш, Господи?»	98
Антуан де Сент-Екзюпері «Маленький принц»	98
Мігель де Сервантес «Дон Кіхот»	99

Вальтер Скотт «Айвенго»	99
Олександр Солженіцин «У колі першому»	100
Джон Стейнбек «Грона гніву»	100
Джон Стейнбек «На схід від раю»	101
Стендаль «Червоне та чорне»	101
Лоренс Стерн «Життя та гумки Тристрама Шенді, джентльмена»	102
Роберт Льюїс Стівенсон «Дивна історія доктора Джекіла та містера Хайда»	102
Роберт Льюїс Стівенсон «Острів скарбів»	102
Брем Стокер «Дракула»	103
Ірвінг Стоун «Жага життя»	103
Аркадій і Борис Стругацькі «Пікнік на узбіччі»	104
Вільям Мейкпіс Теккерей «Ярмарок марнославства»	104
Джон Рональд Руел Толкін «Володар кілець»	105
Джон Рональд Руел Толкін «Гобіт, або Туги й звігми»	105
Лев Толстой «Смерть Івана Іліча»	106
Іван Тургенєв «Батьки та діти»	106
Оскар Уайльд «Портрет Доріана Грея»	107
Герберт Джордж Уелс «Машина часу»	107
Леся Українка «Лісова пісня»	107
Людмила Уліцька «Даніель Штайн, перекладач»	108
Егіп Уортон «Епоха невинності»	109
Жоржі Леал Амаду зі Фарія «Капітани піску», «Дона Флор та двоє її чоловіків», «Крамниця чудес», «Какао», «Габрієла, звоздика та кориця»	109
Джон Фаулз «Волхв»	110
Ліон Фейхтвангер «Сім'я Опперман»	110
Генрі Філдинг «Історія Тома Джонса, знайди»	111
Френсіс Скотт Фіцджеральд «Великий Гетсбі»	111
Гюстав Флобер «Пані Боварі»	112
Вільям Фолкнер «Авессалом, Авессалом!»	112

Вільям Фолкнер «Шум і лють»	113
Едвард Фостер «Поїздка до Індії»	113
Іван Франко «Захар Беркут»	114
Антон Чехов «Драма на полюванні»	114
Антон Чехов «Душечка»	115
Джеффри Чосер «Кентерберійські оповіді»	115
Тарас Шевченко «Реве та стогне Дніпр широкий», «Тече вода з-під явора»	116
Вільям Шекспір «Гамлет»	117
Вільям Шекспір «Король Лір»	117
Вільям Шекспір «Сонети»	118
Мері Шеллі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей»	118
П'єр Шодерло де Лакло «Небезпечні зв'язки»	119

Перегмова

Дорогі читачі! Вітаємо вас у захоплюючому світі літератури, в якому слова перетворюються на яскраві картини. В цьому світі ми подорожуємо крізь століття, відчуваємо радість і печаль, пізнаємо себе в героях. Яким був світ за тисячоліття до нас? Як одягалися, що їли, про що думали наші пращури? Як виникали та зникали держави на мапі світу? Як мінялося світосприйняття людей? Чи відрізнялися почуття жінок і чоловіків минулих століть від сучасних? Як би ми про все дізналися, якби не було книг? На папірусних сувоях, шкурах тварин, потім на папері писали історичні та медичні трактати, новели, оди, вірші, романи, фіксували старовинні балади, казки, легенди. Саме завдяки книгам [тепер уже й електронним] ми дізнаємося про світ і людей. Твори відкривають таємниці природи та людських стосунків, допомагають зрозуміти життя, себе в навколишньому світі, знайти відповіді на питання, роблять людину розвинутою, цікавою в спілкуванні, спроможною правильно оцінювати життєві ситуації.

Складання списку кращих книг – справа, яка потребує і об'єктивності, й суб'єктивності, адже кожен із нас має пріоритети. Але серед багатьох творів є ті, які особливо яскраво виділяються, займають почесні місця в історії літератури та серцях читачів. Тут зібрані шедеври різних часів і народів, які зацікавили читачів по всьому світу – від невимрущої класики до творів наших сучасників, які спроможні завоювати серця молоді.

Запрошуємо в дивовижну подорож сторінками книжок. Чаклунство слів зробить діючих осіб близькими нам, сюжети залишаться в пам'яті на все життя.

Отже – читаймо!

Авторка

Аврелій Августин «Сповідь», бл. 398 р.

«Сповідь» містить 13 автобіографічних творів Аврелія Августина, написаних близько 397-401 років. Вважається першим зразком автобіографії в європейській літературі. Книга написана у формі монологів, у яких автор розповідає про свої переживання і сумніви. Окрема увага приділяється часу, що протистає вічності та по-діляється на минуле, сьогодення і майбутнє. Книга також містить розповідь про духовний пошук і розвиток філософських і релігійних поглядів Аврелія. Читачі часто відзначають глибину думок автора, його вміння описувати внутрішній світ людини, а також мовні та стилістичні особливості тексту.

**Агата Крісті «Загадкова пригода в Стайлзі» (1920),
«Десять негрів» (1939), «Вбивство у «Східному
експресі»» (1934), «Забуте вбивство» (1976), «Убивство
в будинку вікарія» (1930), п'єса «Мишоловка» (1947)**

Агата Мері Кларисса Міллер була молодшою з трьох дітей у сім'ї. Пізніше вона стала зватися як Агата Крісті (прізвище першого чоловіка) – найвідоміша в світі авторка детективів. У роки Першої світової війни Агата працювала медсестрою в шпиталі й говорила, що «ця професія одна з найкорисніших, якою може займатися людина». Пізніше працювала фармацевтом в аптеці, що допомогло надалі в письменстві – 83 злочини в її творах були отруєннями. В 1920 році опубліковано роман (після довгих поневірянь, відмов видавництва) «Загадкова пригода в Стайлзі». Він відкрив серію романів про детектива-бельгійця Еркюля Пуаро. А в 1927 році з'явилася міс Марпл, прообразом якої стала бабуса Агати – незлобива, за словами письменниці, але яка завжди чекала «найгіршого від усіх і вся, і з регулярністю, що лякала, її очікування виправдовувалися». «Десять негрів», «Вбивство в «Східному експресі»», «Забуте вбивство», «Убивство в будинку вікарія», п'єса «Мишоловка» тощо. Хто не чув цих назв, хто не бачив фільмів за ними! Але, присягаюся, читати цікавіше. Візьміть до рук будь-який твір Агати Крісті – й вігрішатися не зможете, не дочитавши до кінця.

Дуглас Ноель Агамс «Путівник по Галактиці для космотуристів» («Автостопом по Галактиці»), 1979

Фантастика і гумор не дуже часто зустрічаються в поєднанні. Письменнику Дугласу Ноелю Агамсу поєднати їх цілком удалося, додавши до книги багато несподіваних поворотів сюжету. Його роман – космічна фантастика. Головний герой Артур Дент опиняється на краю космічної колапсарної прірви внаслідок зносу його будинку і раптово потрапляє в центр галактики, де переживає захоплюючі пригоди в компанії міжзоряного гослідника Форга Префекта. А ви хочете дізнатися, що таке «пангалактичний гризлогер»? Прочитайте цей гумористично-фантастичний роман і дізнаєтеся ще чимало цікавого.

Чингіз Айтматов «Білий пароплав», 1970

«Вітаю, білий пароплаве, це я!» – слова маленького хлопчика, яким завершується повість Чингіза Айтматова «Білий пароплав». Це зворушлива до сліз історія гитини, яка опинилася у великому світі горослих, незрозумілому, часто жорстокому, особливо якщо гитина самотня. А маленька людина вірить у казки, у добро, у світ, де є добра Рогата мати-олениця та Білий пароплав. Це повість про байдужість, яка позбавляє людину людяності, про пристосуванство та себелюбство. І про необхідність добра, мрії, краси. Обов'язково прочитайте цей твір!

Чингіз Айтматов «Буранний полустанок (І говше віку день триває)», 1980

Киргизький письменник Чингіз Айтматов, гуманіст, представник «шістдесятників», писав про життя та історію свого народу. Але виявилось, що він написав про всіх і для всіх. І читають його твори українською, англійською, російською, норвезькою... Бо чесність, працьовитість, повага до людей, любов до гітей і до своєї землі, до своєї історії – це теми, зрозумілі всім. Айтматов, який здавався романтиком у своїх ранніх творах, став «суворим реалістом» у цьому романі. «Якщо людство не навчиться жити в мирі, воно загине», – говорив письменник. Так само не виживе воно, якщо забуде про своє коріння, про історію, про терпимість і взаємоповагу. Про все це йдеться

В романі «Бураний полустанок (І довше віку день триває)», в якому дійсність переплітається з легендами, що нагадує твори Гоголя, Маркеса. «За все на землі є та має бути відповідальність», – це слова одного з героїв і посил самого автора. Романом він нагадує про відповідальність людини за долю Землі. Дорогу зростає той, хто йде, яка б вона не була крута, і головний герой Єдигей іде цією дорогою всупереч усім перешкодам.

Чингіз Айтматов «Клеймо Кассандри», 1996

«Джаміля», «Білий пароплав», «Плаха», «...І довше віку день триває». Мільйони людей читали ці твори розумної та проникливої людини – киргизького письменника Чингіза Айтматова. Оповідання, повісті і романи добрі, людяні. Твори закликають не тільки киргизів, а й представників усіх народів не забувати, що вони люди, слід поводитися по-людськи, пам'ятати про своє коріння. І усвідомити, що за всі вчинки доведеться платити: за добрі та погані, за участь і неучасть, за відданість і зраду, любов і ненависть.

У всіх творах Айтматова прослідковується його особиста думка, бажання захистити добрих, розумних, чесних і працьовитих людей від хитрунів, ошуканців, лиходіїв усілякого ґатунку, тобто хижаків. Вже в творах середини ХХ століття, заснованих на начебто звичайних побутових темах і повсякденних сюжетах, але насправді глибоко філософських, ми бачимо пророцтва. Автор передбачав майбутні катастрофи – природні та людські, розпад імперії, війни, розпочаті шаленими фюрерами нового століття. Останній роман Айтматова «Клеймо Кассандри» досить несподіваний для тих, хто знайомий із його творчістю. Це не лише філософський твір, а й фантастичний. (Хоча, як бачимо, багато з того, що здавалося фантастикою ще недавно, стало реальністю). У сюжеті переплітаються долі космонавта-генетика, який не повернувся з рештою міжнародної команди на Землю, й американського футуролога. Вчений, що залишився на орбіті, проводить медичні дослідження та переконливо доводить, що людство очікує генна катастрофа. Він передбачає кінець цивілізації через безтурботну поведінку людей, їхню неувважність до себе та природи, через божевілля багатьох чиновників, військових, президентів. Звичайно, більшість землян не хочуть вірити в передбачення, не хочуть бачити погане в собі. Футуролог

намагається зрозуміти аргументи вченого, роз'яснити їх співгромадянам.

Головна мета письменника – змусити нас, які живуть нині, зупинитися й замислитися: а чи так живемо? чи не вбиваємо самі себе?

У 2018 році Киргизія та літературний світ відзначили 90-річчя від дня народження Чингіза Айтматова. Його твори, зауважимо, видано 170 мовами в 100 країнах. За підтримки посла Киргизії в Україні та представника торгово-промислової палати цієї республіки в Україні останній роман Айтматова «Клеймо Кассандри» виданий українською мовою.

Чингіз Айтматов «Плаха», 1986

Роман киргизького письменника Чингіза Айтматова «Плаха» вперше вийшов у 1986 році, на хвилі так званої гоби перебугову. Але актуальний і нині, тому витримав не одне перевидання різними мовами. Роман читали не лише мешканці всіх колишніх радянських республік, а й далеко поза межами СРСР. Адже Айтматов, як і завжди, звертається до загальнолюдських цінностей. Це роман-попереження, він торкається моральних цінностей.

Колишній семінарист Авгії Калістратов, герой твору, виїжджає у відрядження за завданням молодіжної редакції в пошуках матеріалів про анашистів, які збирають коноплі. У Моюкумській савані життя зіштовхує Авгія з Бостоном Уркунчієвим, людиною розумною, практичною, нерозривно пов'язаною з природою, і розуміє сутність людей – і грузів, і ворогів. Поруч із ними протягом розвитку подій буде вовчиця Акбара.

Авгієм рухає не лише професійний обов'язок, а й бажання врятувати занепалих, знову зробити їх людьми. Наївний, він бачить світ лише через «світло добра» і, сам того не помічаючи, стає знаряддям у руках зла. Не зрозумівши навіязаної йому проти волі ролі, він знову йде на плаху, починає боротися із цим злом. Як не просто це зробити, розуміє Бостон.

Ісабель Анхеліка Альєнде Льона «Дім духів», 1982

Ісабель Анхеліка Альєнде Льона – так гарно звучить ім'я цієї письменниці. Вона чилійка, дочка дипломата Томаса Альєнде та двою-